13-J

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3

Nr. Wilno, dnia 30 września 1930 roku. **325.**

Treść numeru:

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

---ooOoo---

§

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Łotewska "Pirmdiena" o związku państw nadbałtyckich.

Wychodząca w Rydze gazeta łotewska "Pirmdiena", nawiązując do kongresu Jedności łotewsko-litewskiej, jaki się ostatnio w Rydze odbył, pisze w sprawie możliwości związku państw nadbałtyckich, co następuje:

> Kongres uchwalił rezolucję, dotyczącą związku państw bałtyckich, to jest Łotwy, Litwy, Estonji i Finlandji. Jak z tej rezolucji wynika, jesteśmy dalecy od realnej polityki i niektóre kwestje rozstrzygamy po dziecinnemu. Powyższa rezolucja jest również tego dowodem. Jeżeli dążeniem Łotwy jest stworzenie małej siły, to nie można w tych kwestjach kierować się sympatjami czy antypatjami. Powinniśmy należycie obliczyć ~~siłę~~ polityczne siły, które wchodzą w rachubę naszych interesów. Jeżeli ~~dążeniem Łotwy jest stworzenie małej siły~~ rezolucję kongresu będziemy rozpatrywać z punktu widzenia realnego, to winniśmy ją nazwać naiwną i jednostronną. Po pierwsze, zostało już dokładnie i definitywnie stwierdzone, że Finlandja ma zupełnie odrębne zainteresowania, aniżeli Łotwa i z tego powodu do naszych poczynań odnosi się z rezerwą, gdyż kierunek jej polityki szuka zbliżenia z państwami skandynawskiemi. Finlandji mniej zagraża nasz stały wróg, to jest Rosja; w razie wojny Finlandja znajdzie się na uboczu.
>
> Zupełnie inaczej jest z Estonją, Łotwą i Litwą. Państwa te znajdują się w centrum wybuchu. i dlatego ich położenie jest podobne. Jednakże te trzy państwa byłyby słabą siłą w razie konfliktu. Należy więc dalej szukać sprzymierzeńców wśród państw, które znajdują się w podobnej sytuacji - należy szukać zbliżenia z Polską i Rumunją, ewentualnie z Ukrainą i narodami Kaukazu. To są najpewniejsi nasi sprzymierzeńcy w razie zbrojnego konfliktu z Rosją, jakąby ona nie była. Tę nagą i rzeczywistą prawdę potwierdza każda mapa. Związek ten nie dochodzi do skutku z powodu sporu litewsko-polskiego o Wilno. O tem narazie jednak mówić nie należy. Nie można uchwalać rezolucyj, które wykluczają Polskę ze związku państw bałtyckich jedynie dzięki sympatjom dla Litwy, a związek i współpraca Polski, Rumunji, Ukrainy, Kaukazu, Łotwy i jej najbliższych sąsiadów jest niezbędny, jeżeli mamy zamiar poważnie myśleć o zabezpieczeniu Łotwy.
>
> Idąc za rezolucją kongresu, Łotwa i Litwa będą całkowicie izolowane, biorąc pod uwagę, że Estonja ma ten sam punkt widzenia, co i my. Jeżeli stosunki nasze z Polską nie będą przyjazne, to jedyną siłą, na której będziemy mogli się oprzeć, będzie sojusz litewsko-łotewski. Taka polityka nie będzie jednak zabezpieczeniem dla Łotwy, a naiwnym romantyzmem, względnie jeszcze niebezpieczniejszą grą, to jest rozbiciem tej realnej siły, która może nietylko obronić Łotwę, ale i inne młode państwa.-

Odpowiedź ministra Zauniusa na list ministra Zaleskiego.

Dnia 26-go b.m. przesłano na ręce ministra Zaleskiego odpowiedź ministra Zauniusa na ostatni list p.Zaleskiego. Treść odpowiedzi jest następująca:

"Mam zaszczyt zakomunikować Panu, iż otrzymałem list Pański z dnia 20 b.m., w którym Pan raczył sformułować pewne propozycje, wynikające w następstwie uchwały Rady Ligi Narodów z dnia 18 b.m.

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K o m e n t a r z "P i r m d i e n a" o z w i ą z k u n a r o d ó w n a d b a ł t y c k i c h.

Wychodząca w Rydze gazeta łotewska "Pirmdiena", nawiązując do Kongresu Jedności łotewsko-litewskiej, jaki się odbył w Rydze [illegible], pisze w sprawie możliwości związku państw nadbałtyckich, co następuje:

Kongres uchwalił rezolucję, odnośnie związku państw bałtyckich, to jest Łotwy, Litwy, Estonji i Finlandji. Jak z tej rezolucji wynika, jesteśmy dalecy od realnej polityki i niektóre kwestie rozstrzygamy po-dyletancku. Powyższa rezolucja jest również tego dowodem. [illegible]

[illegible] Finlandja, Estonja, Łotwa i Litwa. [illegible]

[illegible] Polski, Rumunji, Ukrainy, [illegible] jest niezbędny, [illegible]

[illegible] rezolucja kongresu, Łotwa i Litwa będą całkowicie izolowane, [illegible]

[illegible] K u l t u r a l n e j [illegible]

[illegible]

Dnia 20-go b.m. [illegible]

[illegible]

Niech mi będzie wolno zauważyć, że, mojem zdaniem, rokowania, zaproponowane przez Radę, winny mieć za swój przedmiot sprawę ustalenia sposobów, któreby wyłączyły możliwość powtórzenia się godnych ubolewania zajść, jakie się zdarzały na litewsko-polskiej linji administracyjnej. Rząd litewski w swym liście do Drummonda z dnia 31 lipca 1930 r. zaproponował utworzenie komisji, złożonej z przedstawicieli państw neutralnych, któraby, zdaniem jego, była najlepszym środkiem dla uniemożliwienia zajść i wniosłaby uspokojenie, którego pragną mieszkańcy obu stron wspomnianej linji administracyjnej. Z drugiej strony, rząd polski, jak się zdaje, pragnie w następstwie noty Waszej Ekscelencji, wysłanej do Drummonda 20 sierpnia 1930 r., spróbować naprawienia obecnego położenia drogą zawarcia układu, któryby uzupełniłby prowizoryczny układ o komunikacji miejscowej oraz ustalił procedurę regulowania na miejscu zajść przy linji administracyjnej, jak również uporządkował sprawę komunikacji rzecznej przy linji administracyjnej.

Celem rozważenia tych propozycyj, poczynionych w sensie powyższej rezolucji, mają się zebrać przedstawiciele obu rządów.

Zastrzegam sobie możność późniejszego zakomunikowania Waszej Ekscelencji propozycji rządu litewskiego co do miejsca i czasu rokowań i pozwalam sobie wyrazić nadzieję, iż delegaci rządu polskiego na przewidzianą konferencję przybędą z konkretnemi propozycjami, co będzie mogło ułatwić i przyśpieszyć pracę".-

S k a r g a k ł a j p e d z k a t e m a t e m o b r a d R a d y L i g i N a r o d ó w . Dnia 26-go b.m. komisja prawnicza Rady Ligi Narodów ogłosiła raport w sprawie procedury, dotyczącej skargi rządu niemieckiego /skargi kłajpedzkiej/. Raport podkreśla, że biorąc pod uwagę całokształt sprawy, należy uczynić wniosek, iż Niemcy w swojem imieniu mogą złożyć skargę w sprawie naruszenia konwencji kłajpedzkiej i w ten sposób skarga może być wciągnięta do porządku dziennego Rady Ligi Narodów.-

L i t e w s k i m i n i s t e r k o m u n i k a c j i w R y d z e . Dnia 28-go b.m. przybył z Kowna do Rygi litewski minister komunikacji p.Wilejszys.-

R o k o w a n i a n i e m i e c k o - l i t e w s k i e w s p r a w i e K ł a j p e d y . Jak donoszą z Genewy, delegacje niemiecka i litewska prowadzą rokowania w sprawach sytuacji mniejszości niemieckiej w okręgu kłajpedzkim. Delegacja niemiecka postawiła Litwinom żądanie zniesienia cenzury wojennej do dnia 10 listopada, to jest do czasów wyboru do sejmu kłajpedzkiego, oraz zażądała, aby administracja litewska nie wywierała presji na wyborów i aby dyrektorjum kłajpedzkie było w formie zgodne z zasadami parlamentaryzmu.-

"L i e t u v o s Ž i n i o s" a w y b o r y n i e m i e c k i e . W związku z wyborami niemieckiemi, zamieszczają "Lietuvos Žinios" pesymistyczny artykuł na temat sytuacji w Europie. Zdaniem "Lietuvos Žinios", Europa przeżywa obecnie okres wielkiego niepokoju. Tłumaczy się to dojściem do władzy skrajnych żywiołów w Niemczech. Nacjonaliści niemieccy igrają z ogniem. Zadaniem demokracji jest odwrócić grożące ludzkości niebezpieczeństwa.-

S e n s a c y j n e p o g ł o s k i "R i g a s c h e R u n d s c h a u" w s p r a w i e k ł a j p e d z k i e j . "Rigasche Rundschau" zamieszcza depeszę z Londynu, będącą przedrukiem "Manchester Guardian", w której podaje, że w związku ze skargą Niemców kłajpedzkich, rządy angielski, francuski, włoski i japoński, oświadczyły, że mają obecnie wolne ręce i że najlepszem wyjściem z wytworzonej sytuacji jest urządzenie na obszarze Kłajpedy plebiscytu, tak, ażeby ludność mogła się wypowiedzieć, do kogo pragnie należeć. Według ostatnich pogłosek "Manchester Guardian", wcale podobnej depeszy nie zamieszczał.-

[illegible] 31 lipca 1950 r. [illegible]

[illegible]

[illegible] dnia 28-go b.m. [illegible] Narodów [illegible]

[illegible] dnia 23-go b.m. [illegible]

[illegible]

[illegible] w Europie [illegible]

[illegible]

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Lietuvos Aidas" o polityce krikszczioniów.

"Lietuvos Aidas" Nr.22o z dn.26.IX.1930 r. Art.p.t."Wymowa smutnych faktów". Streszczenie:

Wiadomą jest rzeczą, że obecny rząd litewski nie prowadził i nie prowadzi polityki antyreligijnej. Przeciwnie. Rząd litewski ocenia kościół katolicki, jako czynnik bardzo dodatni. Rząd nie zamierza wcale deptać swobód organizacyj katolickich. Rząd popiera nawet materjalnie kościół w miarę możności, jak o tem świadczą wyznaczone dla księży pensje.

Mimo wszystko, krikszczioniowie starają się zwalić na rząd winę za rzekome prześladowania organizacyj katolickich. Tak np. 31-go sierpnia r.b. odbył się w Wiłkomierzu kongres miejscowego Centrum Akcji Katolickiej, przyczem obecny na kongresie tym biskup Rajnis i ks. Krupawiczius wygłosili podburzające przemówienia przeciwko rządowi. Biskup Rejnis mówił między innemi, że z chwilą zdobycia przez krikszczioniów władzy Litwa stanie się wolna, więzienia się otworzą, wysiedleni powrócą na swe stanowiska i t.d. Zamknięcie organizacyj ateitininków w szkołach nazwał biskup Rejnis judaszową robot , która ma krzewić na Litwie bolszewizm. W podobnym duchu przemawiał też ksiądz Krupowiczius. Objawy tendencyjnego przekręcania faktów i zasietrzewienia partyjnego dały się zauważyć w innych również miejscowościach. Szczególnie księża uprawiają czynne politykierstwo, postępując wbrew konkordatowi. Niech się przeto nie dziwią, skoro pewnego pięknego dnia zostaną im odebrane parafje. Czas bowiem najwyższy jąć się bardziej energicznych kroków w kierunku poskromienia tych niefortunnych i niedbających o sprawy kościoła politykierów.-

Amnestja dla uczestników zamachu w Taurogach. Na mocy rozporządzenia Prezydenta Państwa, zwolniono z więzienia za wzorowe zachowanie się następujących uczestników zamachu przeciwpaństwowego w Taurogach: J.Brużasa /skazany na 8 lat/, B.Gegugajtisa /10 lat/, J.Jankusa /12 lat/, J.Jakubauskasa /dożywotnio/, J.Oka /12 lat/, J.Armina /dożyw./, J.Gajłajtisa /na karę śmierci/, O.Guzowjusa /na karę śmierci/, A.Kilewasa /12 lat/, Ottona Wincelisa /12 lat/, J.Zylisa /dożyw./, Bałtruszajtisa /na karę śmierci/, R.Viberta /dożyw./, J.Pinkusa /20 lat/, J.Szłonisa /20 lat/, K.Zubauskasa /na karę śmierci/, W.Banisa i Czerwinskasa /obaj na karę śmierci/, N.Merkszajtisa /15 lat/ i S.Sprajnisa /2o Lat/.

Zmniejszono kary następującym osobom: K. Deksniusowi do 2 lat, Ejczusowi do 4, A.Bajorinasowi oraz kilku innym.

Odrzucono z powodu złego zachowania się w więzieniu prośby następujących osób: K.Partkiewicziusa, M.Grandberga, K.Mikałuskasa, K.Norwajszy, J.Rinkewicziusa, Fr.Niszmantasa, B.Jewarauskasa, K.Jonuczajtisa, K.Jikniusa, A.Parkauskasa, A.Rymkusa, J.Kubilusa, J.Maczulisa, J.Flotawy, J.Rudminy, W.Gajlusa, A.Żukosziusa, S.Zakarasa, J.Bartkusa, J.Szegżdy, W.Noki i G.Berkowa.-

Dymisja generała Bułoty. Na własną prośbę udzielono dymisji gen.Bułocie, zasłużonemu organizatorowi i działaczowi litewskiemu.-

Nowa organizacja tautininków. Dnia 25-go września powstała nowa organizacja tautininków pod nazwą "Fundusz Narodowców Litewskich". Założycielami tej organizacji są: p.Smetonowa, p.Tubelisowa, ks.Mironas, prof.Tamoszajtis, p.Żapenas, minister Szakenis, burmistrz Wilejszys, p.Żylinskas, p.Matuszajtis,p.Żukas, p.Danilauskas, p.Glinas, p.Tabolis, p.Gustajnis i p.Naszlunas. Zadaniem organizacji są sprawy gospodarcze związku tautininków.-